

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Krönike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krönike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1842_477B-intro-shoot-idm162.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fællestræk for andenudgavens nye digte

Andenudgaven udelod syv digte, der, som Grundtvig indrømmede, "faldt *mine* Børn for tunge" (Grundtvig 1875, s. LIV; se oversigten s. 302). Ved de nye digte tilstræbte han en lettere stil, men undskyldte sig, med konventionel beskedenhed, på forhånd for, at det næppe var lykkedes overalt; de svære digte burde eleverne blot springe over. Når man udover forenklingen skal udpege stilistiske fællestræk blandt andenudgavens 42 tilføjelser og omskrivninger og sammenligne dem med de 45 forgængere, giver det god mening at gentage spørgsmålene fra indledningen til førsteudgaven, som lyder: hvem taler, om hvad, og hvordan?

Hvordan tales der?

Både første- og andenudgaven rummer talrige rolledigte, der er præget af talernes trang til at overgå rivalerne i talerrækken. Vid, ordsprog og leg med bevingede ord findes i begge udgaver. Det er dermed svært at se, at andenudgaven skulle være væsentlig mere munter (jf. Thaning 1963, s. 439 f.). I et udkast til førsteudgavens titelblad overvejede Grundtvig da også følgende motto: "At nytte og fornøje / Det har jeg havt for Øie! / Vessel" (Grundtvig-arkivet, fasc. 402.a.2; jf. Wessel 1901, som legede med Horats' beslægtede begrebspar 'utile dulci').

Andenudgavens nye digte er generelt kortere end førsteudgavens. I den mellemliggende periode var redaktører begyndt at forenkle Grundtvigs digte, så de blev sangbare, og Grundtvig skrev nu også selv oftere til sangbøger. Krønikerimet om "Valdemarerne" var således blevet afsunget i hans foredragsforening, Det Danske Samfund, den 28. maj 1842. Blandt nyhederne er der dog stadig mange lange digte, heriblandt 17 uden strofer (Bak 1977, s. 11, 24-28). Andenudgaven egnede sig ligesom førsteudgaven især til recitation. Krønikerimene blev først gjort rigtigt sangbare i årtierne efter (se afsnittet "Sang- og melodibøger").

Andenudgaven udmærker sig ligesom førsteudgaven ved brugen af metaforer og bevingede ord, der passer til digtets emne og tidsalder. Ved enkelte digte valgte Grundtvig også en tidstypisk lyrisk form: mens "Angel-Sachserne" i førsteudgaven talte i stavrim, beskrev "Island" sin historie med flittig brug af kenninger, de norrøne poetiske omskrivninger. Førsteudgavens inspiration fra *Den danske Rimkrønike*, navnlig brugen af monologer, er aftaget i andenudgaven. Spørgsmålet 'hvordan der tales' hænger dermed nøje sammen med spørgsmålet 'hvem taler'.

Hvem taler?

I førsteudgaven er 47 ud af 52 digte skrevet som rolledigte, hvor personer og personificeringer taler for sig selv. De fire undtagelser er sagligt begrundede: "Folke-Vandringen" kunne dårligt personificeres, og ved personalunionen "Sverrig og Norge" samt de to habsburgske fløje i "Det Østerrigske Huus" var Grundtvigs pointe nok, at disse dynastiske konstruktioner savnede en national enhed, som kunne berette. I digtet "Engeland" var jeg-fortælleren Grundtvigs alter ego, som søgte at forstå landet gennem en dialog.

Blandt de nye digte fra andenudgaven er monologerne derimod i mindretal. Oldtidens tre prægende folkeslag "Ebræer, Græker og Romere" udgjorde heller intet fællesskab, og det samme gælder de to digte om rivaliserende italienske byer. Monologen er også fravalgt i krønikerimene om begivenheder ("Det store Korstog", "Syvaars-Krigens Tid" og "Paaske-Slaget") og kongerne i "Det Norske Trekløver" og "Valdemarerne". I de tre metodiske læredigte om "Oldsagn og Fabler", "Guder og Helte", samt "Bjerger og Floder" findes, om noget pronomener, kun det upersonlige 'man'. Digtene om "Olympens Guder" og "Valhals Guder" er også uden fortæller. I seks digte optræder Grundtvigs samtidige som det berettende vi: "Petrus, Paulus og Johannes", "De tre Nordiske Riger", "Paaske-Tiden" og "Tids-Regningen" samt i indledningen til "Hildebrand" (strofe 1) og afslutningen på "Snorro Sturlesøn" (strofe 20). Dette fortællerperspektiv er i tråd med Grundtvigs aktualiserende, historisk-poetiske program (Vind 1999, s. 130). I "Paaske-Tiden" fortæller Grundtvigs alter ego fra strofe 18 til 23, hvordan han har været vidne til Slaget på Rheden (1801), den Græske Uafhængighedskrig (1821-1829) og den danske digtnings opstandelse. Tre digte om enkeltpersoner "Ansgar", "Saxo Grammatiker" og "Christoffer Colombo" er uden fortæller.

De nævnte 23 nye krønikerim uden monologer suppleres af 19 nye digte med monologer. Monologerne er

hyppigst i digtene om oldtiden. Fortællerne er som i førsteudgaven enkeltpersoner samt personificeringer af folkeslag og geografiske enheder. Ser man bort fra de tre ovennævnte enkeltpersoner, som ikke selv kommer til orde, afgør valget af det overordnede emne fortsat om det enkelte krønikerim er skrevet med eller uden en fortæller.

Talerrækken er udvidet fra 52 til 87 digte. Andenudgaven giver mere taletid til verdenshistoriens tre folkeslag med en afgørende og positiv rolle: hebræerne, grækerne og nordboerne (Thaning 1963, s. 443 f.; Wiggers 2016, s. 32 f.). Nordens indflydelse siden folkevandringerne skildres gennem både de åbenlyse nordboere og deres direkte sydeuropæiske slægtninge fra folkevandringen. Pave Gregor 7. kaldes ved sit dåbsnavn Hildebrand, der er et gotisk-nordisk navn (s. 258). Han er ligesom Napoleon Bonapartes forfædre fra Toskana og dermed af gotisk byrd (Grundtvig 1842b, s. 124). Blandt nordboernes efterkommere regnes også de norditalienske opdagelsesrejsende som Colombus (Vind 1999, s. 367).

Hvad tales der om?

Ud over grækere og de førkristne jøder fylder også middelalderen og kirkehistorien mere i andenudgaven. Det gælder især det centrale udgangspunkt for kristningen af Nordeuropa, det angelsaksiske kongerige Northumbria ("Kong Edvin", "Det Norske Trekløver", "Ansgar"). Middelhavet og Østersøen anså Grundtvig fortsat for verdenshistoriens omdrejningspunkter, men andenudgaven tilføjedes digtet "Christoffer Colombo" om Amerikas opdagelse.

Førsteudgaven havde fremhævet folkeåndens, kristendommens og geografiens betydning for verdenshistoriens gang. Geografiens rolle understreges i andenudgavens digt om "Bjerge og Floder". Ny er rollen, som tildeles "Oldsagn og Fabler", "Guder og Helte", samt andenudgavens tilhørende digte om enkelte sagnhelte og gudeverdener. Et åndrigt folk gav sig for Grundtvig ikke kun til kende gennem dets mytologi, men også gennem dets historieskrivning. Digte om grækerne Herodot og Polybios flankeres af de lige så fremragende nordiske historikere Saxo og Snorre.